

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezések 's előléptetések; Magyarország publico-politikai állása 's kifejlődhetése ügyében; lakarékpénztári szemle; Sopronmegyéből kétréndbeli közlemény; természetud. társulat nagy gyűlése Pécselt; rendkívüli gyűlés Gömörben; budapestinapló.

Külföld. Amerika (Lázongások Mexicóban 's elfogatások)

Spanyolország. (Ujabb nyugatlanságok mindenfelé.)

Franciaország. (Adatok a mourillon-i tüzvérszól; Lajos-Fülöp családostul Euben; Pageot de Saint Croix.)

Anglia. (Russell nyilatkozata a' parlamenti működések fölött; nézetek Irlandról; léghajzás; nyugatindia hírek.)

Elegyhírek.

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő es. 's ap. kir. Föls. gr. Széchenyi Istvánt magy. kir. helytartósági tanácsnökká, 's az ezen kormányhatóságánál az ország-közelekedési eszközök tárgyában felállítandó központi bizottság elnökévé kinevezni, egyszerűsmind, (titkos tanácsosi' méltósággal díjmenten felruházni; továbbá báró Nyáry Antal es. kir. kamarást 's Hontmegye volt másodalisp. j. táblabíróvá; Steinbach Ferencz magy. kir. udv. kancelláriai tiszt. fogalmazót ugyanott (tiszt. udv. titoknokká; végre Cserey József kir. egyetemi könyvtár-irnokot pesti könyvvizsgálóvá kinevezni legkegy. méltóztatott.

Magyarország publico-pol. állása 's kifejlődhetése ügyében. Közel 3adfelezer éve, hogy milesi Thales Görögország hét bölseie egyike mondá: ismérd meg magadat annyira igaz, hogy eddig ezt kétségbe senki sem vonta, mindenki száján hordozza, barátjának figyelmébe ajánlja, és mégis alig van alapmondat, melly ellen az emberiség annyit vétkezik! de megjegyzendő, hogy ezt nemcsak egyes emberek teszik, hanem gyakran egész nemzetek, melly esetben a' vétkező fontosságával teljes arányban áll az abból eredő károsodás. Így vagyunk többek közt mi magyarok, kiknek több publicistájik a' fenebbi aranymondatot kellő figyelembe nem veszik, miből természetesen következnek, hogy eszméletben számos helyes nézeteik életbe vagy nem léphetnek, vagy ha sok küzdelem 's vajdás után a' Corpusurist vastagítják, írott malaszt maradván, nem más, mint a' babáskodók meg nem fontolását hirdetik. — Ennélfogva szükségesnek látom minden mentalis reservata nélkül szemügyre venni hazánk publicistai állását önmagában, azután pedig azon viszonyban, mellyben vagyunk az örökös tartományokhoz 's így közvetve Európához, ezt pedig annyival inkább szükségesnek látom, minthogy igen sok javaslat és indítvány csupán azon szempont születményei, hogy mi egy elkülönített és független nemzet vagyunk, mit távolról sem kívánok kétségbe hozni, sőt hogy ez így van, arra büszke vagyok; de feledek, hogy viszons eszik követeztében tagjai vagyunk az ausztriai birodalomnak, 's így Európának, mellynek egyensúlyban fekszik mostani politikája. Hogy minden más nemzettől függetlenek vagyunk, hosszasan 's így egész kiterjedésben dogmatic tárgyalni, hírlapi cikk körét tullepven, nem fogom 's így röviden csak azt jegyzem meg, hogy a' mohácsi vésznap után 5dik Károly császár és Ferdinand testvére Magyarország rendéhez olly tartalmu levelet bocsátott ugyan, hogy Magyarország a' Hunyady Mátyás és Ulászló királyokkal kötött szerződéseknél fogva az ausztriai házat illeti; mivel azonban azon szerződések az ország megegyeztetével nem kötettek, azokat kötelezőknek el nem ismérték, sőt az említett levél Ferdinand iránt olly elidegenedést szült, hogy ennek követeztében eddigi számos hívei Zápolyához pártoltak, minélfogva ez jónak látta német nyelven kiadott levelében megismérni, hogy Magyarország kormányára nem ijesztgetés, háborui sanyargatás, hanem mintegy istenfől jámbor és keresztyén királyhoz illó, a' magyarok helybenhagyása, jó akarata 's megegyezése által kíván jutni, megigérvén 's fogadván egyszerűsmind, hogy az egész keresztyén világ előtt főrdemü magyar nemzetet és nyelvét tehesse szerint pártolandja, *) ezen megismérés minden kétséget

eloszlat 's ha még ama szerződések érvényesek lettek volna is, azokat megszüntetné; az örökösnek az 1687: 2. 's 3ik cikkek által az első szülöttré ruházatása e' kérdést nem változtatta meg, valamint az 1723 évben kötött sanctio pragmatica sem, mert annak tartalma, hogy Magyarország mind külső mind belső ellenség ellen hathatósabban védethessék, mind az interregnum zavaraitól megkíméltessek; továbbá hogy az örökös tartományokkal való kölcsönös egyetértés és egyesülés — mutua cointelligentia, et unio — annál biztosabban elérthessék, megegyeznek az ország Rdei, hogy a' fels. ausztriai ház férfi-ága magvaszakadtaeseten az örökös a' leány-ágra is kiterjesztessek; — nehogy azonban a' fennidézett latin szavak balra magyarázathassanak, az 1715: 3. t. cikket megújították 's később 1741: 11. és 179%: 10. t. cikkek által világosan kifejezték 's mondották, hogy Magyarország mind állására mind belső kormányára minden más nemzettől független 's jogait fentartva kikötötték: ut nunquam ad normam aliarum provinciarum gubernentur! 's így a' királyi eskü és diploma assecuratorium mellőzésével is röviden behozonyítottak gondolom függetlenségünket. — Azonban a' sanctio pragmatica ezen szavai: „unio et mutua cointelligentia“ nem semmi, nem pusztá szavak! sőt fájlalni lehet hogy azok többoldról többféleképp magyaráztatván, vagy félreértvén, kellő figyelembe nem mindenkor vétettek, minélfogva vagy zavart vagy esontosuló pangást okoztak; ehez képest szükséges, hogy minden publicista javaslatát vagy indítványát az utóbb idézett szavakhoz is méregesse, mert a' nélkül lehet ugyan ábrándozni, kebelrázó beszédeket tartani, de életbe léphetőt alkotni teljes lehetetlen. Meg kívánja ezt tőlünk őseink szentesküje, valamint akár tetszik nekünk akár nem, parancsolja ezt Európának jelen állása, melly 1815ben egyensúlyi politikáját felállítván Ausztriát egyik fő tényezőnek választotta 's így szilárd állását némileg garantírozta is; minélfogva Európa sem nézne el olly intézkedést, melly Ausztria erős állását megingathatná, azt pedig csak nagyon boldog álmadozók várhatják, hogy Európa kedvünkért új egyensúlyról gondoskodjék; ez nemcsak nekünk magyaroknak, hanem más nemzeteknek is sinormérték, sőt lehetne több uralkodót felhozni, kik a' kormányzó jogokrul sem intézkedhetnek szabadon, és így minden belső czivakodás 's diplomatikai harcok mellett Európára illik Homeros ezen mondása: az Istenek az égben, a' görögök a' trójaiakkal a' földön czivódnak, a' dolgok azonban rendesen folynak, mert mindenik felett a' sors kérlelhetlen lelke uralkodik.

Lehetnek, kik ezen kapcsolatot 's viszonyt reánk magyarokra mind szellemi, mind szabadsági, mind anyagi kifejlődés tekintetben károsnak vagy legalább késleltetőnek gondolják; azonban valamint vannak szépen csillogó tárgyak, mellyek józan megvizsgálás után minden keesőket elvesztik, szintugy a' rémek példája ként mások bővebb tapogatas után borzasztó helyett keesek alakban mutatkoznak. Mi szellemi kifejlődésünket illeti, való ugyan, hogy tudományos egyetemünk 's egyéb tanodánk nincsenek a' külföld leghíresb illynemű intézetei szerint rendezve; de ha figyelembe veszszük, hogy az átalakítás 's pedig nemzeti szellemben, már tetteleg megkezdett, 's megfontoljuk hogy a' magas fokú műveltség a' tanodai évek után csak önszorgalom által szereshető, a' panasz oka megszűnik annyival inkább, mivel a' tudományos könyvek megszerzése — ha megvagyón a' kellő pénz, nálunk herculesi munka épen nem levén, az ahoz vezető módok és segédeszközök tőlünk el nem záratnak; mihez járul, hogy az egyetemi könyvtár, melly közel 70ezer kötetet foglal, mindenki használatára nyitva áll 's csupán azon sajnálkozhatni, hogy az

ziemt, mit Genehmigung, gutem Willen, und Liebe unserer Unterthanen die Regierung anfragen wollen. — Gewiss und sicher sollet ihr seyn, das wir die edle, um das christliche Gemeinwesen höchstverdiente ungarische Nation und ihre Sprache nach unsern Kräften und Vermögen handhaben. — Kovachich Suppl. ad Vest. Com. t. 2. p. 97 ff. Fessler Geschichte der Ungern t. 6. p. 360.

oda járók csak parányi részhasznál tudományos munkákat, minél fogva tudományos hátramaradásunkat ezen kapcsolatnak tulajdonitni valóban ferde felfogás, mert kérdek bárkit a' józan ész nevében: kigátol bennünket valamely Európászerté híres munka írásában 's kiadásában? minden nemzet, melly a' műveltség lánczolatába fel kíván vétetni, vagy már benne tündöklik, felmutathat legalább néhány jelesb munkát, mellyek európai hírt vittak ki magoknak, 's azon tudományos minden tudós asztalán feltalálhatók, vajjon vannak é illy híru jeleseink? a' magy. tudom. akademiának fiatalága 's rövid létezése miatt új felföldözést nem közhonhet még a' tudós Európa, tudomra honfitársaink által egy nagy tekintetű felföldözés vagy tudományi elv meghatározásánál egyéb nem történt, ezt pedig Horvát István urnak köszönhetjük, ki a' szlavinokról írt munkájában megmutatta, hogy a' görög és római írók más nemzetek neveit 's lakhelyeiket tulajdon nyelveikre fordították 's így a' világ közönséges történetére nézve a' név-lefordítási elvet állította fel, mi a' történeti tudományokra kiszámíthatlan befolyás! de hányan olvastuk ezt, hányan fogtuk fel? 's hányan méltánylottuk? nem válik elég szegényünkre, hogy ezen nagy tudományu hazánkfiát tudósaink legnagyobb része nem értvén, még ki is gúnyolja! kiról a' tudós német kritika magasztosan szólván azt mondá: hogy ő mind igaz állításaiban, mind tévedéseiben — a' nélkül hogy ezeket kijelölték volna — egyaránt nagyszerű 's bámulatos, 's így meg nem határozható: vajjon több tudomány kívántatik é állításai elhívésére, vagy kétségbe hozására! ha mi nagy embereink méltánylását az utókorra bizzuk, saját fejünkre mondjuk ki az ítéletet, mert elismérjük hogy nálunk még a' tudós többség sem képes a' nagyszerűt felfogni 's méltányolni. Írók híjányában nem vagyunk ugyan, de bármely művelt nemzet bibliographiáját tekintsem, olly kevés tudományos munkára, mint a' miénkben, nem talállok, pedig ez is egy nagy körjel és körbélyeg! A' költészet, novellák, beszédek, regék, balládák 's eféléknek megvan ugyan saját becsök, de magasb fokú műveltségi tekintélyt egy nemzetre csak tudományos művek hozhatnak, mire elég példa, hogy a' spanyol Cervantes és portugál Camoens méltán csudáltatik ugyan egész Európa által, de az érta' tudós világban Spanyolország és Portugália épen nem szerepelnek! Ebbeli elmaradásunkat, Filangieri, Beccaria, Sismondí, és más jeles olasz tudósok munkáinak méltánylása, egészen 's általányosan a' censurára tolatni, (mellynek egyebiránt apostolu lenni nem akarok), nem engedjük; ha majd a' most kizárólag politikálásra és szép művészeti munkákra fordított időnk nagyobb részét tudományos kiképzésünkre szenteljük, Európa méltánylása önmagától fog következni, mellyet pusztaköveteléssel soha sem érünk el. —

Polgári tekintetben minden ország fő kelléke; a' személy- és vagyombeli bátorság, — boldog egek! mennyi nálunk ebben a' még teendő, — miután láthatuk, hogy a' haza minden fiai javára szerkesztett hivatal- és birtok-képességet tárgyzó törvényjavaslatok milly készséggel lönek elfogadva, gáttól fölül-rol annyival kevésbbé tarthatni, minthogy azon törvények a' személy- 's vagyombiztosítás körén tullepve, ezeknek már magas fokra emelt potenciázása lehet é constitutionalis szabad életet élnünk, a' legújabb évek történetei után már kérdezni sem szabad, mert ezekben így nemcsak élünk, hanem azzal dicseretünkre nem való modorban visszsa is éltünk. Ha később időkben mai napjainkra higgadt kebellet visszatekintve megfontolandjuk, hogy hatóságink mintegy magokra hagyatva min magunk által a' törvény körében hozatható statutumokkal felvirágzásunkra mit tehetünk volna, szegyenleni fogjuk, hogy a' majd kizárólag bennünket illethető dicsőség helyett nem más, mint személyességekkel bibelődve a' corteskedést fejtettük ki legundokabb alakjában, — 's csak ezután fogjuk eltalálni: mit kellett volna tennünk annak idejében 's így ránk is illik: sero sapiunt Phryges! Viszonyos állásunkban igen sok javítást fogadhat el constitúciónk, miknek még abejét is alig kezdtük meg és sikerre csak az kívánatos,

*) Niemand glaube, das wir Treue und Gehorsam durch Furcht, oder Kriegsbedrängnisse erzwingen, sondern wie es einem guten, frommen christlichen Könige ge-

hogy mindent kellő elején kezdjünk el, mert a „pro-rumpere in medias res“ politikában célra nem vezet.

Anyagi tekintetre nézve némelyek ausztrívali viszonyunkat gátolnak vagy legalább zsbbasztónak vélik; ha mindazáltal e tárgyat elfogulatlanul mai napokban szemügyre veszik, szinte más eredmény fog mutatkozni. Az anyagi jobblét két alapon nyugszik, t. i. mezőgazdaságon és gyárakon. Mi az elsőt illeti, ki meri tagadni, hogy az mind intenzív, mind extenzív állapotjában napról napra fejlődik? ez utóbbit elég biztossággal azon körülmény tanúsítja, hogy sok téren, mellyek ezelőtt csak néhány évvel legelőül is alig használtak, mai napokban rendes gazdaság alá vétettek, s rajtok gyönyörű jövedelmes majorságok diszlenek; hogy pedig még okszerűbben nem folytatjuk gazdálkodásunkat, azt a kormány maga is csak sajnos szemmel nézheti, mert statistice tudjuk, hogy az ausztriai öszszes birodalomba évenként sok egyéb mellett nemcsak olaj hozatik, hanem majd 4 millió forint értékű szarvasmarha is hajtatik be, már pedig senki sem tagadhatja, hogy szivesebben látna az öszszes kormány, ha azon nagy pézmenység valamely tulajdon tartományában maradhatna; vajjon ki hátráltat a szarvasmarhának jözanabb elvek szerinti tenyésztésében? az nem kielégítő felelet, hogy szarvasmarha helyett több juhot tenyészünk, mert Angliában és Belgiumban szintazon nagyságu téren kétszerannyi juh és négyszerannyi szarvasmarha tartatik; Angliában egy □ mérföldön 48 ezer, nálunk alig 18 ezer méro buza termesztetik; amott általánosan a miénknél csekélyebb földrül a tiszta buzából 13, nálunk alig 6 magot aratnak, eladó marhára kész piacot mindig lenének, hanem gazdáink csak csekély része látja által, hogy a gazdaság fő kelléke: a mesterséges rét és legelő, s így nálunk az már derék gazdának hiszi magát, kinek ezer holdas gazdaságában 15—20 hold loherése vagyon, legelő-javításról nem is álmodozik, az ezt ajánlót pedig mint szánandó könyves gazdát kineveti! — Vetkezzünk ki azon megszokott átkos közmondásból: nagy-apám is így tette — és gazdaságunk bizonynyal jobban fog kamatozni. Az eddigi vámok nagy befolyásnak voltak ugyan, ha azonban e tárgy iránt egymást követő legújabbban rendelkezéseket olvassuk, meg kell győződnünk, hogy a vámok fokozkint csökkentetvén reánk kedvezőbbekké változnak, s a borra rötton kívül alig lehet okunk panaszkodni; — de mindezekre nézve emlékezzünk a belkereskedés és müpar felvirágzása iránt m. e. szeptember 15kán fölterjesztett felirásra ugyanazon évi november 7kén kelt k. királyi válaszra, mellyben ő cs. kir. felsége megígérni méltóztatott, hogy a legközelebbi országgyűlésen olly adatokat fog az ország rendivel közölni, mellyek e tárgynak viszonyos haszonnal leendhető elintézésére szolgálndak — quae ad obtinendum illum finem, commercialium ab utrinque correlationum felici coniungendarum nexu requiruntur. Ezen kitétel a „sanctio pragmatica“ ezen szavainak „mutua intelligentia“ hú magyarázata; azért ha valaha szükség volt többoldalruli miveltésü követekre, bizonynyal akkor lesz, midőn ezen ránk nézve élet- és halálkérdés fog tárgyalatni. — Lehet-e hazánk gyárország? ez a legnehezebb, és legesiklandósb tárgyalásu kérdés, s ennél lehet értekező balra magyarázatának leginkább kitétetve, mert igen sokan még azon véleményben is élnek, hogy a közös kormány jó szemmel az itteni gyárakat egyáltalán azon okból nem nézheti, mert ha azok itt felvirágoznak, a többi tartománybeli gyárakoknak okvetlenül el kell pusztulniok, minélfogva azok védelmezési tekintetéből szükségképen a mi gyáraink ellen kell működnie; — azonban e kérdésnek van multja, jelenje és jövődje, mellyeket ha egymástól kellőkép elválasztunk, olly eredményre jutunk, melly megnyugtathat bennünket. Midőn a világ kereskedési s közlekedési ügye nem volt még annyira kifejtve, mint most, akkor többnyire néhány nemzet egymás közt hiányai kölcsönös pótlására szövetkezett, s ha p. o. gyárnok nemzet mezőgazdasággal lépett barátságra, olly kereskedelmi szerződést kötött, hogy a nyert termékért adott pénzt gyártványival visszaszerezhesse; — ha honunkra vetjük figyelmünket, látni fogjuk, hogy az ezelőtt nem sok évvel általánosan s most is több vidékeiben csak nyersanyag-termesztő volt, ellenben az örökös tartományok már hosszabb idő óta gyárakra szorultak, s mivel mindnyájoknak egy koronás fejedelmök volt, mi vala természetesb, mint a nyers termékekért szükségkép kiadandó pénzt olly tartományba juttat-

ni, melly szinte kormánya alatt vagyon, más részről hazánk külföldi árucikkekre szorulván, nem kellett e a közös kormánynak józan felfogás szerint a dolgokat úgy irányozni, hogy innét azon tartományai-ba folyjon a pénz vissza, honnan az oda szivárgott? ez olly természetes, hogy bármely méltányos egyed tetetett is kormánynak, ezen politikát kellett követnie; — de ezen elv még nem foglalja magában azon eszmét, hogy az itteni gyárakat szükségkép nyomni kell, mert, mint alább előadandom, az ausztriai iparnak hazánk nem egyedüli piacza, valamint hogy olly nyomás kormánynak által tetetett volna, azt lehetetlen bebizonyítani, sőt ellenkezőt tanúsít több gyár, mellyek itten régóta működnek; — igaz ugyan, hogy nálunk több gyár-vállalat megbukott, ámde ez még elégséges okul csak azért sem fogadható el, mert az angol és francia hirlapok szinte majd minden nap gyárbukásokat hirdetnek! — ha olly eseteknél igaz ítéletet akarnánk hozni, szükséges volna tudnunk: birt-e a vállalkozó elég tőkével, tárgyismérettel, szorgalommal, gyártványai jóságá esetében nem vétettek-e meg csupán azért, mert nem voltak külföldiek, végre házi körülményeiket a bevételhez arányozták-e? tudnék nevezni több vállalkozót, kinek jól fejlődni kezdő gyárát a nagyon hamar beszerzett lovak, hintó és számos fényűzési cselédség sat. megszüntette; és ha talán némely bécsi vagy más örökös tartománybeli gyárakok egy keletkező honi gyárt mint nekik kárt okozhatót árnyomással tönkre tenni törekedtek, ez az ő kereskedési szellemök, de nem a kormány rovására tudható. — Ujabb időnkét ha tekintjük, elvitázhatlan, hogy a ki az 1840: 17. t. cz. értelmében gyárt kíván felállítani, azt minden akadály nélkül teheti; nézzük csak napról napra emelkedő gyárainkat, s meg fogunk előbbi állításomról győződhetni, pedig annyira, hogy csupán tőlünk függ, ma inkább mintholnap, annyi gyárt felállítani, mennyi a szükséges cikkekkal elláthat bennünket; a mi tehát eddig van, az lehetett, a mi még nincs, annak megszerzésében nem gáltoltatunk, sőt ha hálátlanok lenni nem akarunk, el kell ismernünk, hogy ő cs. kir. Felsége által legközelebb a létesítendő müpari épültre ajándékozott 5000 pft, de még inkább az ő fels. költségein felállítandó s 5 szakaszból állandó müpari tanoda, csalhatlan jel, hogy a kormánynak gyári tekintetbeni kifejlődésünk szinte egyik magasztos czélzata. — De tekintsük egy kevéssé mélyen nyomán a jövődőt! Az örökös tartományokra nézve naponként oszlik azon szükség, hogy hazánk legyen az ő iparcikkeiknek egyedüli piacza, mert a jelesb statistikák után az örökös tartományok gyártványainak be-cse most legalább 775 millió fra rug, hazánk pedig mint közönségesen van elfogadva, 46 millió értékűt hozat be, miből világos, hogy most sem lehetünk már mi az ő gyáraiknak ultima ratiója, mit látván a kormány, saját pártfogó előmozdítása mellett legközelebb egy bécs-trieszti társaság alakult, melly ausztriai gyártványokat Indiába s a világ piaczává változott Chinába szállítand, melly tény kiszámíthatlan következtényü! — kiállhatják-e ezek Anglia és Franciaországgal a versenyt? azon nem igen fog kétkedni, kinek alkalma volt a bécsi legközelebbi mükiállítás — mellynek igen sok cikkeire az angolok is esóválták fejüket — megtekinteni; de még inkább azt az előtte voltál öszszehasonlítani, melly öszszehasonlítás minden szakértőt bálulásra gerjesztett.

Jelen értekezés czélja volt megmutatni: a) hogy mi más nemzetüli függetlenségünkre büszkék lehetünk ugyan, azonban a sanctio pragmatica által olly viszonyba léptünk, mellyt felednünk nem szabad, nem lehet; mindazáltal az ollyan, melly sem szellemi, sem alkotványi, sem anyagi fejlődésünket nem gátolja, sőt ellenkezőleg, ha ezt észélyesen tudjuk használni, s holmi bal féltékenység s ellenséges indulatok helyett testvéreleg fogunk egymással kez-
zet, s annak idejében teljes bizalommal öszszvetjük vállainkat, a jövődhető vészes napokban diadalmasan fogunk megállhatni, holott ellenkező esetben igen valószínűleg közös sirba szállandunk; — b) továbbá azon kérdést is megoldani: mit kell a magyar publicistának szem előtt tartani, ha indítvány a javaslata sikerét ohajtja, t. i. 1) általjában s így eszméletben is jó-e javaslata? 2) czélszerű-e szorosan véve hazánkra? 3) azon javaslat minő alakot ölt magára az öszszes birodalom irányában? miből önként következik: milly nehéz jó magyar publicistának lenni, s annak milly sok oldalruli mivelt-

ségre s megfontolásra vagyon szüksége, valamint hogy holmi csupán Conversations- és Staatslexicon-féle bölcsesség egyedül célra nem vezethet, — mert ki lehet ugyan a fenebbi három közül bármelyiket a számadásból egészen hagyni, vagy fölötté simán ellebbenni, de életbe léphetőt eszközölni egyáltalán s teljes lehetetlen, ezelőtt pedig mit Iphikrates, a hadvezérről mondott, áll a publicistára is: szégyen azon vezér fejére, ki kénytelen ezt mondani: erre nem gondoltam! Rosty Zsigmond.

Takarék-pénztári szemle. (Vége.) Hdk Ferdinand királyunk alatt hozott 1622 törv. 46 cikk-ke azt mondja: interesse autem vel superinteresse... siquidem legibus regni vetitum est, penitus et in toto condescendant, azaz a kamatok s közkamatok miatt támadt pörök, minthogy hazai törvényink a kamatokat és közkamatokat tiltják, megsemmítenek. — De hányjuk fel bár az egész Corpus Juris, olly törvényre nem akadunk, melly a kamatokat tiltaná. Azonban nem lehet egy olly erkölcsi testület felől, mint egy országgyűlés, feltenni, hogy olly valamire utaljon, mi nincs, és soha sem volt, tehát kellett olly irott törvénynek léteznie, melly hihető, mint több más országgyűlési végzés, elveszett; vagy készakarvást a cödekből kihagyatott annyival is inkább, mivel Heltai Gáspár is magyar krónikájának II darabjában Kolosvárott 1574. a 212dik lapon azt mondja: hogy az uzsora ellen is szerzenek törvényt, hogy senki az uzsorát ne venné az országban. Értekező azonban nem tudja Kovachich Sylloge decretorumában olly törvény nem volna-e feltalálható? ha itt sem találtnék olly törvény: akkor az, ha hozatott, vagy végkép elveszett, vagy csak mint pusztaszokásból becsuszott, tilalmaztatik, vagy az 1622dik 46 § szerkezete hibás. De akárhogyan legyen a dolog, még is látunk ez érdemben 1647ben 14dik új törvényezikket keletkezni, melly már a kamatot 100-tól pontosan 6ra határozza meg. — Ugyan mit gondol a tisztelt olvasó, hol vehették harczos eleink e nagy financz bölcséséget 25 év elforgása alatt? hol vették azon meggyőződést, előbbi meggyőződésök ellenében, mikép szükséges, hogy a pénznek kamatja járjon: s még e mellett hol vették olly bonyolult tárgyban azon bölcs tudatot, hogy a kamatnak hazánkban 100tól épen 6nak és sem többnek sem kevesebbnek nem kell lennie? pedig ezen határozat olly nyomos vala, hogy olly ingatag dologban mint a pénzügy, már 198 évig változatlanul tartja fen magát. Talán 1647ben a forgópénz mennyisége s a pénz által előállítható kereskedelmi, müvészeti, állat-tenyésztési, földmivelési hasznok számítottak fel, mellyből aztán a 6% tes kamatláb kihozatott? Vagy talán a szomszéd nemzeteknél tett kölcsönzésekéből határozatott ez meg? tudni nem lehet; ez utóbbi azonban hihető olly fejdelem alatt, ki makacs háboruji következtében hihető külföldi kölcsönöket használt, s hogy tulajdon birodalmában is találhasson kölcsönt, a kamatlábat külföldi pénzforgalom szerint meghatározni szükségesnek találta. Mert bizony a hajdankor is már világosan látta, hogy az idegenektől felvett kölcsön csak igen ritka esetben lehet hasznos s többnyire elszegényíti az országot, mert kamatképen több megy ki az országból, mint a mennyi bejött, s így a pénz anyagi mennyisége fogy a kölcsönök által. Legyen szabad még egyszer erre egy igen népszerű példát felhoznom: p. o. felvesz Magyarország Baváriától kölcsön 5% kialkudott kamatra... 100 millió ftot. De mivel már most országos kölcsönök sem nem adatnak, sem nem vétetnek másképen, mint törlesztési kamatokra, ez okból Magyarország fizet nem 5% hanem 6% kamatot, melly is 10 milliótól teszen 600 ezer fr. s így szabadul terhétől 36³/₄ *) év alatt. Ez idő alatt kifizetett az ország 600,000 × 26³/₄ = 22,050,000 ft. kapott pedig csak = 10,000,000 ft.

$$36\frac{3}{4} \text{ évi veszteség } 12,050,000 \text{ ft.}$$

$$12,050,000 \text{ ft.} \times 36\frac{3}{4} = 327891 \text{ f. azaz}$$

Egy egy évi veszteség 327891 f. azaz kaptunk ugyan 10 milliót, de kiküldöttünk 22 milliót 36³/₄ év alatt kamat fejében s így most kevesebb forgópénzünk van 12 millióval. Itt egyébaránt megjegyzendő, hogy mentül nagyobbak a törlesztési évek, annál több pénz megy ki a hazából, annál na-

*) Kialkudott kamat = n; fizetett törlesztési kamat = t; az évek száma = n

$$n = \frac{\log \left[\frac{t}{t-n} \right]}{\log (1+n)} ; n = \frac{\log \left[\frac{0,06}{0,06-0,05} \right]}{\log (1+0,05)} = 3673$$

gyobb a kár-
lesztés fejlé-
ként 1 millió
adósság 14
14¹/₅ = 14
A fel-

14¹/₅ év alatt
forgópénzéb-
36³/₄ évi tör-

Ez olly kör-
még is két
köröm-szak-
kamatok fel-
mellyek a k-
pest árvíz-től
szabályoztat-
dani fogják
kölcsönt 4%
gassuk a fö-
leend. Lássu-
vezet? A 4
kamattal fiz-
17⁶/₁₀₀ év.
teszen 800,
a kiküldött p-
kaptunk kül-

a ben volt p-
bár olesó tők-
17⁶/₁₀₀ év
forinttal. De
4% tes tőkét
fogja ön lát-
lió 6% tel for-
10. 1,06 17
törlesztési l-

azaz a nyer-
13 millió és
nyeremény
stificáló szá-
kételes; és
13,866000
e pénz, má-
mégis csak
Ne mystific-
gen földrül
pant haszn-
lehet, hogy
porithatjuk,
talt aránylag
bizony nincs
fiumei vasut
rosítása nél-
sára idegen
birodalomna
kivált midőn
talan, ildom
pedig a me-
az öszszes bi-
fogja káros
csak termés-
fillérrel sem
mesztési ve-
gaságot, ha
adhatás mia-
árát haszon-
vány volna,
velés alatt
több költség
melkedhetn-
nül, mit az
re hozhatni
Féltékenys-
öszves bir-
sőt annak
követeli; n-
drágább gy-
egyszer, a
séginket ö-
di kölcsönö-
kész az ut-
ban ha a
tak épített
annyira ke-
csöhh dohá-

gyobb a' kár; p. o. ha a' felvett 10 millió tőkétől törlesztés fejében nem 6%, hanem 10%tet 's így évenként 1 millió forintot fizetünk: akkor lehajol minden adósság 14 1/3 év alatt. Ez idő alatt fizetett az ország 14 1/3 1=14 1/3 milliót.

A' felvett kölcsön 10 millió
14 1/3 év alatt vesztett az ország előbbi
forgópénzéből 4 1/3 milliót
36 3/4 évi törlesztéssel 12 milliót

kevesebb . . . 7% millió

Ez olly körülmény, melly javasolja, hogy ha a' haza még is kénytelen külföldi tőkepenzre szorolni; köröm-szakadig a' lehető legnagyobb törlesztési kamatokat fizesse évenként, kivált olly vállalatoknál, mellyek a' kivitelt nem szaporítják, mint p. o. Budapest árvíz-töli megmentetése, némileg a' Duna-Tisza-szabályoztatása 'stb. De nem úgy ám barátom! mondani fogják talán többen! hanem vegyük a' 10 millió kölcsönt 4%re; fizessünk 8% törlesztő kamatot; forgassuk a' fölvevett pénzt 6%tel; szörnyű nyereségünk leend. Lássuk ezen igen hasznosnak látszó terv mire vezet? A' 4% kamattal kialakított, de 8% törlesztési kamattal fizetett tőkének törlesztésére kívántatik 17 67/100 év. 10 millió kölcsönnek évi kamata 8%tel teszen 800,000 ft.p.ezt fizetjük 17 67/100 évig, teszen a' kiküldött pénz 800,000 x 17 67/100 = 14'136000 f. — kaptunk külföldről 10'000000 f. —

a' ben volt pénzből kiment 4'136000 f. azaz bár olesó tőkét kaptunk, még is szegényebb az ország 17 67/100 év alatt pénz dolgában 4 millió és 136 ezer forinttal. De nem úgy! mondhatná valaki, hanem a' 4%tes tőkét forgassuk 6%tel 17 67/100 évig; majd megfogja ön látni, mi szép nyereseményünk leend: 10 millió 6%tel forgatva ad 17 67/100 év alatt 10. 1,06 17 67/100 = 28,000000 f. törlesztési kamatképen kiküldöttünk 14,163000 f.

's még is nyertünk 13,866000 fr. azaz a' nyeresemény külföldi tőkéből 17 67/100 év alatt: 13 millió és 866 ezer forint; ez még is csak szép nyeresemény barátom! Valóban ez szép remeke a' mystificáló számvetésnek: mert a' számvetés ugyan tőkéletes; és nyer a' kezelő pénztár az irt idő alatt 13,866000 ftot, de kitől? mivel a' hazában forgatta e' pénzt, mástól nem, mint a' hazától; mellyel e' haza még is csak 4 millió és 136 ezer forintig károsult. — Ne mystificáljuk magunkat drága honosim! az idegen földről olesó kamatok mellett felvett tőkék ropant hasznaival, hacsak azon okos belátásunk nem lehet, hogy idegen pénz segítségével a' kivitelt szaporíthatjuk, vagy pedig gyárak állításával a' behoza-talt aránylag csökkenthetjük. Jelen körülményinkben bizony nincs más hely, mint a' vukovár- vagy mohács-fümei vasut, mellyre idegen tőkétet minmagunk károsítása nélkül felvehetnénk. Mert gyárak alapítására idegen tőkét felvenni, melly által talán az öszves birodalomnak más szorgalmas polgári szenvedjenek, kivált midőn a' kísérlet eredménye is olly igen bizonytalan, ildomos nem igen lehet. A' mohács-fümei vasut pedig a' mellett, hogy a' kivitelt elő fogja segíteni, az öszves birodalom iparos polgárit legkisebbé sem fogja károsítani; mert a' folytonos és biztos kivitelt csak termést fog szaporítani, a' kiviteli cikkek árát fillérrel sem drágítván; mivel a' biztos eladhatás természetesi versenyt támaszt, a' verseny pedig nem drágaságot, hanem olesóságot szül; mivel most az el nem adhatás miatt verembe dohosult gabona a' többinek is árát haszon nélkül neveli. Ha hazai termő földünk sovány volna, és minden tér benépesítve 's mindenütt mivelés alatt állana: akkor a' nagyobb termés előállítására több költségbe kerülhetvén, talán a' cikkek ára is emelkedhetnék; de tömérdek föld hever még miveletlenül, mit az eddigi mivelés mellett more patrio termésre hozhatni, 's így az árak drágulásáról sem lehet szó. Féltekenységnek tehát a' fümei vasut ellenében az öszves birodalom gyáros részéről helye nem lehet, sőt annak minélelőbbi létesítését az ő hasznuk is követeli; mert, ha mi, kiknek a' gyáripárhoz hajlamunk úgy sem igen van, boldogulunk, tőlük több és drágább gyár-cikket fogunk elfogadni; és ha nálunk egyszer, a' szür, bocskor, daróc megszűnnek: szükséginket ők fogják fedezni. Fentebb láttuk a' külföldi kölcsönök hasznait — néhány illyszerű kísérlet 's kész az utolsó szegénység és pénztelenség. Azonban ha a' felvett 10 millió kölcsönrel kő- és vasutak építetnek 's ezek által a' szállítási költségek olly annyira kevesültek, hogy már p. o. Bavária tőlünk olesóbbi dohánt kaphatván, évenként 327891 ftal több

bet vásárol mint eddig: akkor 36 3/4 évig a' mi kimegy tőlünk törlesztési kamattal fejében, az be is jöven, forgópénz dolgában sem szegényebbek, sem gazdagabbak nem leszünk, sőt azt nyerjük: hogy 36 3/4 év elforgása után, ha a' hitelező bajorok folyvást évenként 327891 ftal több dohánt vásárlanak, ezzel évenként forgópénzünket szaporítják. Így igen világos, hogy a' külföldi kölcsön csupán akkor hasznos, midőn azzal a' kivitelt aránylag szaporodik. Anglia egész Európának örömet kölcsönöz törlesztési kamatokra, mert jól tudja, hogy ezzel gazdagszik országa, midőn a' száraz föld napról napra szegényül.

De térjünk a' 6%tes kamatlábra viszsza. Hajdan Európának pénzügyviszonyai egészen mások voltak mint jelenleg. A' forgó pénz mennyisége alig tett többet a' mostaninak 1/4 részénél, 's ekkor a' 6% kamattal jó lehetett, legalább külföldre nézve. Azonban Amerika feltalálása után, onnan lassankint annyi arany és ezüst folyt Európába, hogy annak mennyisége jelen időkben már talán 4 annyinál is több lehet, és így a' pénz, kereskedés, művészet, mezei ipar megváltozván, a' kamatlábnak is meg kellett változnia. Mivel látjuk is, hogy jelenleg, Magyar's talán Orosz- és Törökországot kivéve, Európában 6%tes törvényes kamatláb nem létezik, hanem ez 5%tól 3%ig ingadoz és így a' kamatot hazánkban is alább kell szállítani. Mert látjuk hogy az sem földmivelésünkkel, sem művészetünkkel öszhangzásban nincsen; a' kereskedést ide nem értvén; melly szerte len ingadozásai miatt a' kamatláb hévmérője nem lehet. Vessünk egy tekintetet a' földművelésre, vajjon ez meghozza e' tőkénének 6%jét? épen nem, sőt tapasztalni kénytetünk, hogy ki 6%tes kölcsönrel fekvő jószágot vásárol, hogy szorgalma után abból éljen, 's annyi fölösleget félre tegyen legföljebb 30 év alatt, hogy a' kölcsön vett pénztől szabadulhasson: többnyire megbukik, 's nem hogy terhétől szabadulna, sőt minden ipara után előbbi javaiból is végkép kifogy. Ha valami tanult gyáros kölcsön 6%re vett pénzzel posztógyárt állít, hogy majd ennek hasznából szorgalma után éldegelve, legalább 30 év alatt adósságát is lefizethesse, ez is bukik. Ellenben ha egy jó magaviseletű kereskedő számvető (Buchhalter) boltot nyit és jó ajánlólevelek után Bécsből kölcsön 10%re adott portékákkal tölti megboltját, ez 30 év elforgása alatt szorgalma után nemcsak élhet, sőt annyira mehet hogy szükséges árucikkeit előlegezés nélkül folyó áron veheti, nyilvános bizonyossággal annak, hogy a' kereskedés kalmárkodás a' 10%tet meghozza, midőn a' földmivelési és műipar a' 6%tet nem bírja — 's így nyilvános hogy a' 6% kamattal magas 's azt legalább 5%ore csökkenteni szükséges, annál is inkább, mivel már jelenleg pontosan fizető 's elég biztosítási birtokkal bíró hitelezők 5%nál többet adni nem akarnak. És ha a' heverő pénz mindenütt a' hasznos intézkedések következtében megmozdul, hihető, hogy adni soha sem is fognak. A' kamattal csökkentéshez egyébaránt épen nem szükséges valami aggodalmas tanácskozás. Ezt egy pár sorból álló törvényezik megteszi. Hajdan 1647ben sem tettek ezzel eleink másképp, nem is tanácskoztak hosszasán fölötté, nem motiválták azt, hanem csak meghozták a' törvényt, mit sem gondolván azzal, hogy sokan majd törvény ellenére 10, 12 vagy több proc.tet fognak kikölcsönözött pénzeikért venni; vagy mások majd 5%tel is beérik; a' törvény betűinek még is olly hatása volt azon időtől fogva 's leend jövődöre is, hogy pénz dolgában még is a' törvény fogja vinni a' vezérpálcát.

Előre látható tehát, hogy a' kamatláb csökkenend és ha a' takaréktárak nagy kamatokat biztosítandnak a' takarékos szegénységnek, könnyen megtörténhetik, hogy ígéretüknek megfelelően képesek nem lenneek: ekkor leend azután a' köz bizodalom és hitel megrendítve, 's a' nép kedvetlenül fog elfordulni olly intézettől, melly az ő véleménye szerint az ő csekély filléreinek hasznából kíván gazdagodni. Gáty.

Sopronyól kétrendbeli közleményt kaptunk, egyiket a' keletkező oppositio részéről, másikat régi levelezőnkül. Mindkettőből értjük többi közt, hogy a' ns megye utóbbi közgyűlésén lapjaink is szóba jöttek azon tudósítás következtében, mellyet Soprony megye májusi közgyűléséről adánk. Ha egyfelől örvidenünk kell is azon körülménynek, miszerint hazánk közhatóságaitól figyelemmel kísérve látjuk időszaki sajtónkműködését, más felől szívünköl sajnálnók, ha megyei életre vonatkozó irány lapjainknak nem kellő szempontból ítéltetnék meg. Hün

követelt elvünk volt mindenkor, lehetőleg őrizkedni az egyoldalúságtól, mint a' mellynél közügyek fölötti itélethozásra nézve alig lehet valami károsabb. Épen ezen elvnel fogva nyitottunk — 's pedig örömmel — tért azon soroknak, mik hozzánk a' sopronyi baloldalról koronként érkezének. Az ottani ellenzék — az eddig történekből ítélve — nem hagyta maga fölött elvonulni a' közel multnak eseménydus éveit a' nélkül, hogy azokból jövő cselekvése irányzatául sok igen hasznos és gyakorlati alappal bíró életnézetet vonna le: ez oka, hogy kötelességül tekintettük, nyilatkozatai számára e' hasabokat készen tartani mind addig, míg tulságok által ellenkezőre nem látnók magunkat kényszerítve. Viszons capacitatio utján közeletés az, mire bármi felekezethez tartozónak is leraknia kellene hazánk biztos jövőjének alapjait; mert csak úgy leszünk erősek, ha érdeken egyesülünk; nem egyesülhetünk pedig másként, hanem ha a' valódi érdeket megismérni, 's megismértetni mindnyájan teljes erőnköl ügyekezünk. Ebéli törekvésünknek kívántuk jelét adni, midőn szabad szellemű de tulságoktól ment alkotványos szözeteknek engedünk helyet lapjainkban; ki ügye számára csak úgy reméll győzelmet, ha az ellenfél minden fegyverhasználastól eltiltatik — az nem nyújthat elegendő biztosítékot arra nézve, vajjon a' nyerhető diadal fogja e' emelni közös nagyérdekkünket olly mértékben, mint ohajtható volna. 'S most adjuk egymás után a' külön irányu két közleményt.

A) Julius 21dikén kezdé Soprony megye évnyegyedes közgyűlését. — Ki a' mult gyűlési eseményeket komoly figyelemmel kísérte, örült talán rajta, hogy a' morális erő némileg vissza kezdé nyerni méltóságát — vissza kezdé nyerni azon hatályosságot, melly által az annyira szükséges reformok mezején működhetni 's eredményekhez juthatni. 'S én igen jól tudom, mikép azok, kik e' megyének belviszonyait isméri, csudálkoztak is a' történeken, 's nem bírják felfogni, hogy ott, hol némelly egyeseknek önérdeke annyira demoralisálta a' mivelt-ségben alatta állókat, — hogy a' tétvra vezetetteknek gépi használatasuk által működéseink alirányt vönek — ott valaha a' morális erőnek diadalt aratni sikerülhetett. Tudtul adom tehát, hogy e' diadal a' milly váratlan, ép olly rövid is vala. A' gyűlés-előtti éjen számos köznemes csöditett be némelly tisztviselők 's bizonyos uradalmi ügyészek által, kik alkalmasint az urodalmi érdekekhez tartozónak hiszik, hogy a' nemzet erkölcsi életét rontó 's jellemet mocskító korteskedések által a' hatalom és dicőség (!?), mellyet jóra való ember iriglyeni ugyan nem fog — övék legyen. — Ezen becöditést rossz neven venni nem lehet, mert hiszen ők örködnék a' nemzet erkölcsi élete felett, 's milly vétkecs obscurantismus lenne a' szent korona tagjait fel nemvilágosítani a' felől, hogy a' nemesi szabadságból is lehet egy kis jövedelem forrást csinálni; 's ha az ember ökrét és szamarát eladhatja: miért nem adhatná el voksát vagy meggyözdését is? A' gyűlésnap reggelén fölkeresének minket is a' becöditett atyafiak 's erősen zaklatának ebédpénzért és nemzeti kalapért; de öszintén szólva illy követelésekkel az ellenzéknel nemcsak sovány legerőre szoktak akadni, de az olly igen szükséges lezkekből is kikapják a' magukét. Más konyhat kerestek tehát, hol rátaláltak az urasztalára; lehet, hogy hozánk csak próbára küldettek. Az illy előkészületeket szemlélve méltán megilletődhetett minden jobb-érzésű hazafi előre lealázva látván az ész méltóságát physikai erő hatalma által, 's látván, mikép még igen messze vagyunk a' civilisatio azon fokától, hol galád armányokat a' közügy rovására önérdekkünkért elkövetni szegyenlenénk. *)

Az ülés megkezdett, a' terem tömve volt emberekkel és terhes méltóságokkal. A' szokott üdvözlések után alispán ur jelenté hogy a' három év nem sokára lefolyván a' tiszt szék betöltéséről 's az ezt megelőző készülétekről, t. i. nemesi öszszeírásról 's a' t. a' K. és R. gondoskodni méltóztassanak. Erre felkelt egy ügyvéd, ki tulajdon szerencséjére azon azon jó kvalitások egyikével még is bír, melly sok

*) Abban, hogy szegényebb sorsu vagy általában alsóbb rendű nemescink szinte jelen kívánnak lenni megyéjük közgyűlésein; bünt vagy szerencsétlenséget nem látunk még akor sem, ha nagyobb birtoku 's jobb módu nemes társaitól benlétük ideje alatt némileg segítettnek is: csak aztán ne használtassanak eszközül üdvös és cél-szerű javaslatok megbuktatására, annyival kevésbbé olly v é g z é s e k megváltoztatására, mellyek nyers erő távollétében szavazás utján hozattak. Szerk.

embertől megbecsülhetlen, t. i. hogy igen elvéte hallatja stentori szótát 's egy gorombaságokkal spékelt beszédet tállalt' tisztelt közönség elé, melyben miután az ellenzék mindennek elnevezte volna, 's a' becsődített tömeg előtt a' legalább való módon gyanusítani megkísérté, hangos tetszés rivalgások között indítványozá: hogy az új rendszerre nézve — a' mult gyűlésben hozott — határozat megsemmisíttessék, mert úgy mond, azt csak egy tör edék vitta ki, 's ezután a' nevezetes tárgyak mindenkor az első két napon vétessenek elő. Meg kell jegyeznünk, hogy azon határozat a' 2dik nap hozatott 's személyenként voksolt mindenki; de akkor nem volt ám beidézve a' számtalan baritonok, kik az ismert szónok urak' illedelem-teljes (!!) szónoklatai kora (?) hatalmas viszhangot dörögtek volna. Szólt ezután az ellenzék néhány tagja is, kik főképp arra kérték az ellenzék fellázadt urakat: fejtenék ki legalább nézetüket, mik által e' lépésre vezéreltetek vagy legalább csak egyetlen egy okot hozzanak fel, mi az igazság lelkének enyhítő cseppül szolgáljon; de mind hasztalan: ok úgy akarták 's ez elég. Neveltséges volt bizonyos osztálynak viselete, mely egy ismeretes „szónok“ hátamögé vonta magát 's minduntalan oda lépegetett egyegy kérdező: vajjon mikor kiáltson? 's onnan vissza lépven egyet intett 's lón a' nagy rivalgás, hogy inkább bár hol, mint megye gyűlésén véltük magunkat. De még neveltségesebb egy alkalmasint az alsóbb osztályból 's mint kifejezéseiből kivehetők, inkább tót mint magyar egyed szónoklata. Összevissza beszélt, hadart a' jámbor mindent, bennünket becstelenednek nevezett 's minden logikai rend nélkül oly sokat összezavart beszédjében, hogy nevetnünk kellett — míg megtudtuk agybeli baját — sajnálók szegényt . . . De hogy hosszas ne legyenek, mert különben is sietnem kell a' gyűlésbe — mi elvesztők a' csatát: a' mult gyűlési határozat megmásmíttatott. Keserű ingerültséggel támadtunk meg, 's azért fájdalmasan jelentjük azon hiedelmet, hogy a' kölcsönös méltánylás és béke aligha hosszú időre nem távozott el közülünk. Volt a' ki megemlékezett önről is t. szerkesztő ur! 'S lapja állításait kezdé czáfolni amolyan hicskás modorban . . . 'S itt állunk most urak, hol az actio a' természet örök törvénye szerint újabb reakciókat fog szülni 's vajjon mi vezetett ide bennünket? valljuk megegy felől taktikátlanúság, másfelől kortes főnökség 's mert azon urodalmi ügyvédek — alkalmasint főnökük tudta nélkül — korteskedéssel mocskítják annak dicső nevét.

B) Soprony julius fogytán. A' Jelenkornak keletkezte óta levelezője levén, szellemével 's irányával, mennyire fitymált elmém tehetsége engedé, megbarátkozva, az érdekes napi eseményeket, 's megyénk polit. mozgalmainak indokait, és eredményit alkotványos 's nemzeties színben adni ügyekeztem: cikkekim, egyet sem véve ki, a' tisztelt szerkesztőség által elfogadtatván, hiven adattak az olv. közönség elibe. Most levelezői hitelességem 's kenyerem! megtámadtatik; mit tegyek? elhallgatni talán legokosabb leendne egy diák közmondás szerint is — silentio tollitur, meg azért is, mivel egy valaki épen ezen közgyűlésünkön, melynek vázolatát adni szándokom, kijelenté: hallgatni néha legnagyobb bölcseség! de akkor azt hihetné, hogy ő hitelességemet megtámadó cikkében csakugyan sok igazat mondott; pedig hamis hírek felhozásáról, elferdítés 's torzításokról talán épen ő vádoltatott nyilván, és ő igaz hogy nagy bölcsen hallgatott. Megmondom tehát vetélytársamnak, 's a' tiszt. szerkesztőséget is leczkézni akaró sz. bírónak, ennek ugyanis elsőben: hogy általam idézett szavait, inkább szeretem a' szabadságot, mint a' rendet' köz rosszalás-zugásban helytelenítette, 's ha ő ezt nem hallotta, akkor bizony kár az ő részéről jó halló-eszközökkel kérkedni! 's ha tagadná: hivatkozom az akkori gyűlésen jelen volt igen számos közönségre, 's leczkét visszautasítom. Stenograph nem vagyok, 's minden gallimathiasz szórul szóra nem adhatok, mert tisztelen az olvasó közönséget. Igaz, szeretnek némelylyek a' jövődőségben andalogni, mint Seneca idejében a' felsőbb régiókban, a' légben kapkodni, 's csak egyedül az ő saját keblökben illatozó öntudat virággal kinálkozni! de biz azért még sem olly nehéz beszédök szellemét, 's irányát kipuhatolni. A' modor, a' kilógó veres fonál, a' karczó körmök, ezek mint annyi kitűzött czéger, melyről ráismérhetni, mit árulnak a' boltban.

Tisztelt collega ur! Ha valaki önnek maj. 28.

adott cikkéből Soprony megyének jelen politikai állását kiismeri, az Oedipus helyett egykor Sphinx talányait is megfejtendete! Még csak egy kérdést: midőn ön engem pártosságról vádolni méltóztatott, és május 26kai közgyűlésinket leírta, vajjon nem mosolygott é? 'S így az egyoldalúság, a' pártosodás büne kire nehezedik?

Közléseim mennyire legyenek haszontalan szolgálói bókok szövédéke, (az én óramutatóm a' tekintélyek ideje lejártát még nem mutatja) 's milly neveltségesek, mivel az új rendszert (szerintem a' törvényes vágásba térést) pártolják, 's mennyire alacsonyítják le e' becses lap hasábjait, majd megítélik azokat, kiknek forumához szorosán tartozik, ha nem mind szolgálva vagy tbirák is; 's mennyire ellenkezzék a' Jelenkor szelleme 's irányával, úgy hiszem a' szerkesztőség gondja.*) Hagyjunk fel tehát drága collega ur! eféle aggodalmakkal. 'S ha kitünőbb elme-tehetséggel áldatott meg az ég bőségéből, fordítsa azt embertársaink felvilágosítására most és forever!

Közgyűlésünk folyó hó 21kén vette kezdetét, 's 26kán befejeztetett. A' legsürgetőbb dologidőben igen számosan megjelent nemesség köz figyelmet gerjeszte mindenkinél; némelyek korteskedést sejdítettek, 's gyanujokat nyilván ki is mondák; mások ellenben így vélekedtek: napjainkban sok olyasmi történik a' közjogi kérdések fejtegetésénél, a' mi köznemeseink szabadalmaira roppant hatással, 's eredményel lehet: az által tehát ok is figyelme-sékké tétetvén, jogaik 's eddig is féltékenyül őrzött szabadságaik érdekében készek napi munkájokat anyagi kárukkal félbenszakasztani 's megyei tanácskozásinkban ha csak hallgatva is részt venni.

Megérkezvén m. főispáni helyettes urnak ezen hivatalra kinevező k. oklevele, legelőször is az olvasatott fel, utána alisp. ur a' tisztviselő karnak nevében kijelenté, hogy a' tisztválasztásnak törvényes ideje immár tova lejár, 's kéri az összegyűlt KK. és RRket, hogy a' választó gyűlésről előleg intézkedjenek. Főispáni helyettes ő nagysága késnek nyilatkozott még törvény-szabta idő előtt is a' tisztujitást megtartani annyival is inkább, mivel az első alispáni hivatal üres levén, annak törvényes betöltése csak szabad választás által eszközölhető. Voltak, kik a' tisztujitást jövő tavaszra kívánták halasztani: de a' többség, az idő viszontagságától tartva, ez öszszel meg akarja választani tisztviselőit; ez határozatba ment; a' nemesség összeírata, 's auguszt. 26kán tartandó közgyűlésünkre beadatása fő's alsz. biráinknak meghagyatván. Helye, 's határnapja ezen nemzeti ünnepünknek még nem tudatik.

Ezen közgyűlési tanácskozásinkat különösen emlékeztetéssé tevén a' megyében létező két polit. pártnak mérközése. Két pártot nevezek csupán, mert a' semlegeseknek, kik szinte számosan találtnak, egyik rész sem veszi sok hasznát. Az ellenzék t. i. máj. 27két mint diadal-napját ültte, 's ez a' fontolva haladni szeretőket bosszantotta: most körültekintvén a' tömött teremben ezek, láták a' phalanxot meg erősödve, 's tamadót fúttak, és a' máj. 27kei végzést megdönteni iramodtak. Kiálltak a' sikra az ellenzék hősei is, 's kegyelt szülöttjüket, ns Nógrád vármegye országunk minden törvényhatóságát felhívó levelének pártolását köröm-szakadtig védelmezték, de hiába, elesett az ügy, és a' legszebb reményekkel biztató védenez megholt; vagy talán csak álomba szenderült egy virulóbb életre majd feltenyészendő! Volt ki arról is aggódott, hogyan fogjuk felküldhetni ezen ellenkező értelmű felírásunkat ugyanazon egy tárgyban? 's azon naiv feleletet nyerte: majd a' postán. Pedig talán igenis tanácsos volna, következetesnek lenni. Voltak taktikáról, és sok egyéb-ről szemrehányások, még a' hírlapi közlők is szépen megzirógattattak; 's mind két részről felhozottat, a' miben csak legesekélyebb védok rejteni látszott is. — Elbicsaklott nyelv- kiejtések, félre- vagy nem értésekből internumok is fejledeztek, 's az actio is sürüen hangoztatott, 's kellemetlen érintkezésre is mutatkozott hajlam: de hála a' megye jótékony nemtő-jének, minden rajoskodás, 's házi háboru lecsendesült, az áradozó kedélyek rendez folyamukba visszértértenek, 's így a' nm. ht. tanácstól érkezett levélnek megvitatásánál majd egy véleményre olvadva, kiengesztelődtek. A' helytartótanácsi levél tartalma jót idéze fel a' hatalomkarral való élésről.

*) Remélljük, főnebbi nyilatkozatunk után nem lehet többé kétség a' fölött, milly szempontból szoktuk megítélni a' megyei közleményeket. Szerk.

Tudunkra adatik ugyanis azon parancsolat, melynek következtében minden katonai parancsnok tartozik a' megyei fő, vagy alispáni hivatal, sőt sz. birói megkeresésre is katonai erőt kiszolgáltatni: erre nézve oda hajlott a' megyének igen nevezetes többsége, hogy a' hatalom karral, mint eddig is, csak a' legsürgetőbb 's törvény által világosan kijelölt esetekben, és csak megyei határozat következtében kíván élni, és másképp sohasem. Vajha szükség ne is legyen rá, nemcsak nálunk, hanem széles e' hazában! Meggyénkben a' marhahusnak árát egy v. krral följobb emeltük, a' husnak többi fajjaival mi semmit nem törődünk, adja, kinek hogy tetszik. Az isméretes közlő.

Pécs aug. 15én. Addig is, míg a' magyar orvosok 's természetvizsgálók Pécsen aug. 11 — 15ig tartott nagygyűlésének eredményét kiterjedten megküldeném, közlés végett ide melléklem annak programját: 1) Aug. Skán a' Mohácsra érkezett vendégek megrendelt szállásaira fognak utasíttatni; innét másnap az aug. 9én a' készen váró előfogaton — előbb a' már isméretes emelkedtebb helyekről a' híres gyászesatátért megtekintvén, — rövid reggelizés után 12 órakor indulás Pécsre, hogy ide jökor elérkezvén, minden szívesen várt vendég szállására idején juthasson el. 2) Aug. Stól kezdve a' megérkező vendég urakat Pécs város megbízottjai a' vámháznál várandják, őket a' városházhoz utasítandók, hol 10 órától kezdve az állandó választvány a' titoknokokkal a' jelentkező tagokat elfogadja, nevék saját aláírására fölkeri, beléptijegyekkel ellátja 's a' programot, továbbá Baranya leírását, valamint ugyanazon megyének dr. Höbling Miksa által írt és kiadott orvosi helyiratát átadván, kiki rendelt szállására el fog kísértetni. 3) tagokul beiratnak mindazok, kik az orvosi, sebészi, bölcsészeti 's tudományokból akadémiai ranggal díszítették, ugyszinte azok is, kik a' természettudományokat egyetemben vagy külön ágaikban akár hivatásuk akár különös kedvöknél fogva művelik; a' vendégek pedig a' titoknokoknál nyerendő külön jegyek mellett, mennyire a' hely engedendi, a' gyűlésben szívesen láttatnak, ugyszinte a' nők is, kiknek számára a' közületeken külön hely van készítve. 4) Az alapszabályok értelme szerint köv. szakosztályok léteznek: a) az orvos-sebészi, b) természettani, földrajzi, czillagászati és archaeologiai, c) földisei, ásvány-veg- és gyógyszeriani, d) élet-állat-és növényntani, e) gazdasági és barmászati. 5) Azoknak, kik fölolvásokat akarnak tartani, a' titoknokok előleges jelentés után a' fölo vasási rend iránt utasítást adand. A' szakületek pedig előre kéretnek, hogy időrovidség miatt közgyűlésekre csak általános és közérdeklő tárgyakat ajánljanak, melyek közöl, mik legyenek 's mi módosítással fölolvassandók, a' szakülési hivatalnokoka' nagygyűlés tisztviselőivel határozzák meg. 6) Aug. 10én esti 8 órakor kölcsönös megismérkedhetés tekintetéből estély a' nemzeti casinóban. 7) Aug. 11én első közülés reggeli 9 órakor a' „Hattyu“ teremben nm. elnök ur által megnyitvatván, a) a' nagygyűlés tisztviselőji munkálkodásairól röviden számot adnak, 's a' már megjelent tagok kinyomatott névsora fölolvastatik 's kiosztatik; b) az alapszabályok fölolvastatnak; c) a' multévi jegyzőkönyv röviden közöltetik; d) a' jelen nagygyűlési program fölolvastatik; e) a' gyűléshez érkezett hivatalos levelek fölolvastatnak; f) értekezések, ajánlatok, javaslatok, érdekes tárgyak előmutatása; g) mintegy déli 12 órakor befejeztetvén a' közülés, tisztelt tag urak a' püsp. nyilvános könyvtárba fognak menni, hol a' könyveken 's régi irományokon kívül: pénzék, ásványok, fak, virágok, füvek borok és több ritka régiség megtekinthetők; 1 1/2 órakor ebéd elnök ő nmgtánál; ebéd után a' város és annak környéke megtekinthetők, mely részben figyelembe ajánlatnak: a' székesegyház, e' körül a' régi vár omladékai, a' püspöki lak és ott a' római maradványok, egy földalatti 150 századbeli keresztényen kápolna; a' főtéren álló eredetileg török mecset, mostan városi plébániaegyház; a' városi kórház temploma szinte török mecsetből átalakítva, egy ritka minarettel; a' tetyei nagy forrásfej 's ennek közelében álló régi kastély romjai; papírgyár; havi boldogasszony kápolnája ritka jelességű oltárképével, vasgyár, ezukorgyár, a' szőlőhegyek, a' bájoló kilitású Mecsek-hegy oldalán: több rendű romok és török épületi maradványok. Este színház. Aug. 12én reggeli 8 órától 2ig szakületek a' püspöki lyceumban, még pedig: a) az első szak ülése a' földszinti nagy teremben; b) a' második szaké a' másodévi bölcsészettanulók tere-

mében; c) a' remében; d) e) az ötödiké a' ben fog tartat ról elmaradt n megszémlélés táncvigalom 11ig szakülé béd, ezután k köszénbányak házban. Aug. városbáznál é be. Itt figyele hegye 's az al regényestáj. Harkányi fúr tartatni, mely 15én mint Na teni tisztelt, ebéd; már e' n a' szakületek választatnak vivőji a' jegy zési fogana rendelkezése a' nemes vár retett pénz k nemzeti casin plom, az orsz um, könyvtár 's ezek olvas tatér, az ugy lonben vasfú minden kísér re is örvende ky János s. l. Höbling Mik Sietek aug. 14kén 442 főbül ál vendégszerce siban érke esü u harkán később köz József tanár olvastatása dus ebédet a ság, ökrösü tott, a' nézől Pécsre viss csett a' vash ülések; 10 köz-ismét a van hitelesi szöszattóbbs Viliik nagy egyesülve t Eperjesen t gészaug. 15 közösen tör val ellátott számaival, gesztendő, hogy így a' telenségne Kassa's Ep gróf Andrá tablábíró tak meg; jelen volt vos Sárosy resztő besz tak erre dr elnök, Hö szaküléssel Töltényi k baranyam csillagász zsef Kolo jegyző: J 's növény Gyula tr. u tani elnök röl ur Pe nyi Kázm biró; jegy titoknok János ur gazdaság

mében; c) a' harmadiké az első évi joghallgatók teremében; d) a' negyediké a' rajziskolai teremében; e) az ötödiké az első évi bölcsészethallgatók teremében fog tartatni, azután ebéd. Délután a' tegnapról elmaradt nevezetes tárgyak, különösen a' vasgyár megsejtelése. Este a' nemes város által adandó tánczvigalom a' „Hattyú” teremében; aug. 13-án 8—11-ig szakulések; 11-től 2 óráig közülés, 2 órakor ebéd, ezután kirándulás a' városi, vasasi és szabolcsi kőszénbányák szemlélésére. Este hangverseny színházban. Aug. 14-én reggeli 6 órakor összejövetel a' városháznál és indulás Siklóson át a' harkányi fürdőbe. Itt figyelembe ajánlható a' siklósi vár, Harsány hegye 's az alatta fekvő híres borairól ismert villányi regényes táj, valamint az ide nem messze folyó Dráva. Harkányi fürdőben előbb közülés, majd szakulés fog tartatni, melly után ebéd 's visszaindulás Pécsre. Aug. 15-én mint Nagyszasszony ünnepén reggeli 9 órakor isteni tisztelt, 's 10¹/₂ óráig befejező ülés, azután ebéd; már e' napon a' titoknokoknak reggel átadatnak a' szakulések jegyzőkönyvei felolvasás végett. Megválasztatnak ezután a' jövő nagygyűlés helye és ügyvivője a' jegyzőkönyv és számadások 's a' gyűlés végzéseit fogantatására iránt megítélnék a' szükséges rendelkezések, a' nm. elnök a' gyűlést berekesztvén, a' nemes város részéről az ezen gyűlés emlékére vetett pénz ki fog osztatni, estére elváló társalgás a' nemzeti casinóban. Egyébiránt a' fő és minden templom, az országos levéltár, továbbá a' püspöki lyceum, könyvtár és nyomóműhely, kórházak, két casino 's ezek olvasó teremei, gyárak 's tb. a' nyilvános sétatér, az ugynevezett Tarr kertjével, ó és új, nemkülönben vasfürdővel együtt az illető szőlőtulajdonosok minden kísértőben kedves vendéget fogadhatni előre is örvendenek. Pécssett aug. 7-én 1845. Scitovszky János s. k. elnök. Kubinyi Ágoston s. k. alelnök. Hölbling Miksa s. k. Halász Gejza s. k. titoknokok.

Sietek ezuttal egyszersmind tudtln adni, mikép aug. 14-én mélt. Batthyány Kázmér gr. az egész 412 főből álló társulatot siklósi ősvárban magyar vendégszeretettel fogadta 's innen Pécsről 230 koscsiban érkező vendégeit egy óranegyednyi távolságra harkányi fürdőbe vezetvén, 's itt szakosztályi, később közgyűléstartás után, mellyben Patkovich József tanár harkányi fürdő felőli értekezésének fölolvastatása után, délutáni 2¹/₂ órakor 500 személyre dus ebédet adott a' széplékű ns gróf. Nagy népmulatság, ökörsütés 's borfolyással öszekapcsolás tartatott, a' nézők száma öszvesen 4000 lehetett. Innen a' Pécsre visszatérőket pompás tűzijáték fogadta Pécssett a' vashamornál. Aug. 15-én 7 óráig 10-ig szakulések; 10¹/₂ óráig 3¹/₂ közgyűlés, hol az aug. 11-ki köz-ismét a' szakulések jegyzőkönyvei fölolvastatván hitelesítették; hosszú küzdelem után nevezetes szózat többség által az 1846. e. aug. 9-én kezdendő VIII. nagygyűlésre Kassa és Eperjes kir. városok egyesülve egy tűzettek ki, hogy 4 nap Kassán 4 nap Eperjesen tartassanak a' gyűlések 's kirándulások egészen aug. 18. aug. 6, 7 's 8. mindkét helyen a' beiratások közösen történjenek; a' vendégek szállásuk számával ellátott jegyzékkel 's diszjel gyanánt beiratások számával, melly tetszés szerént öltönyeikre fölfüggesztendő, láttassanak az első közgyűléskor el, hogy így a' szállás- 's névtudakolás, melly szerénytelenségnek vétetek többektől, elháríttassék. A' Kassa 's Eperjesen tartandó VII. nagygyűlés elnökéül gróf Andrássy György, alelnökéül Pulszky Ferencz táblabíró 's volt sárosmegyei követ u. választattak meg; titoknokok lettek a' pécsi nagygyűlésen jelen volt kassa-városi főorvos Horn 's eperjesi orvos Sárosy urak. Elnöké excell. ja szomorúságot ébresztő beszéddel fejezte be a' nagygyűlést, választottak erre dr. Szöcs Kolozsvárról, Kubinyi Ágoston alelnök, Hölbling és Halász Miksa titoknokok. — A' szakulésekben jelesen az orvosbeszében elnökle Töltényi kir. tanácsos Bécsből; jegyző vala: Hermann baranyamegyei állatorvos. Természettani, földrajzi, csillagászati 's archaeologiai elnök: gr. Kemény József Kolozsvárról, helyettes: Jedlik tr. ur Pestről; jegyző: Jónás József pécsi cz. kanonok; élet-állat- 's növénytani elnök: Frivaldszky ur, jegyző: Kovács Gyula tr. ur. Földismej, ásvány-vegy- 's gyógyszer-tani elnök: Kubinyi Ágoston; jegyző: Nendtvich Károly ur Pestről. Gazdasági 's barmászati: gr. Batthyányi Kázmér; helyettes b. Majthényi József baranyai főbíró; jegyzőnek Török János tb. 's magy. gazd. egyes. titoknok választattak meg. Ez alkalommal Török János ur buzgó fáradozásai következtében baranyai gazdasági főkegyesület alakult, mellynek elnöke Bat-

thyányi Kázmér gr.; alelnökei: gr. Majláth György baranyai főispáni helyettes 's b. Majthényi József főbíró. A' mélt. elnök 32 holdat vala kegyes kedvező föltételek alatt mintagazdaság-föllállításra ajánlani.

Gömörből. Aug. 2-án Rima-Szombat városában derék másod alispánunk elnökle alatt tartott megyei rendkívüli kisebb gyűlésben, több meddő tárgy után szőnyegre jött helytartótanácsi intézvény folytában, hol megyénkben szállászó Fitzgerald könnyű lovas ezredbeli osztálynak Borsodmegye keblében törtéendő öszpontosulása 's fegyverbeni gyakorlatása alatt szükséges élemezés iránt kellő rendelkezés kívántatik, adózó népünk e' czímű terhe könnyebbitésének szem előtt tartásával, a' kebelünkben tanyázó osztálynak árcsökentése mellett határozott árért eszközöklendő élemezése vállalkozott éléstári biztosinkra, kik azoknak fegyvergyakorlatok alatti ellátásukat adófizetőink könnyebbségökre más alkalmakkor is pontosan eszközöklék, — bizatott; 's mi hiszszük, hogy érdeklött vállalkozók jelen mostoha időjárást tekintve szegény népünk ügyét jelenben is tiszta lelkiismeretességgel kezelendik. — Lenne bár mielőbb testté az ige, melly a' katonai élemezés és szállászó terhének megváltását több milliók érdeklében olly méltányos igazsággal követeli, megfognak szüntetni ama roppant visszaélések, melylyek szegény népünk vállaira olly kiméltlenül nehezülnek. — Igazság és méltányosság minden néposztály irányában! ezek meg fogják alapítani a' rendet, mellynek szoros korlátiból anyagi jobblét és szellemi haladás, mint a' nemzetek fölvirágzoztatásának 's nagygyűlése emelkedésöknek nélkülözhetlen tényezője fognak feledezeni. Némabús figyelem követé elnök-lött alispánunknak érzékeny szavakba foglalt azon jelentését, mikép a' folytonos esőzés — okozta gyakorinagy vízáradások a' vetések 's rétekben megszerzte nemcsak tetemes kárt tettek, de a' szerföltött vízrohámok számos adófizető lakosinkat épületeik elsöpörése vagy megrongálásával szomorú inségre juttatták, számos nagyobb és kisebb kő- és fahid szétromboltatott, fő utvonalaikon a' folytonos kereskedési közlekedés megszakadt, melly hidak fölépítettése a' tartós esőzések miatt rögtön eszközölhető nem levén, kénytelen volt olly módokrol gondoskodni, melly addig is — míg e' bajorvoslás iránt közgyűlésileg a' kellő intézkedések megtörténhetnének, — lehetőleg pótolja e' hiányt 's földözze a' nélkülözhetlen közlekedés eszközeit, — illy értelemben tett intézkedései jelentő alispánunknak jóváhagyatván, az építés iránti rendelkezés aug. 21-én tartandó közgyűlésre halasztatott. Így tehát közvetve is adófizető népünk több ezer forintra rugó tetemes károsodást szenvedett, mert a' szétrombolt hidak építettése a' házi pénztár terhére, mellyet ők fizetnek, zökkenvén, kétszeresen fogják érezni nyomasztó súlyát ama csapásnak most, midőn vetéseiket sok helyütt jég verte el, 's mit ez nem ért, a' szünni nem akaró esőzések majd elrothaszták, sok helyütt — mi még megmaradt is, az alkalmatlan időjárás miatt sarlóját belé nem eresztethi a' munkás arató, a' tavaszi vetések 's ültetvények iránti remény is hiúsulni kezd, termények ára szökken, réteink 's lapályos földeink viz alatt, vizapályt új áradás vált fel, 's népünk egy inség-teljes időnek előhírnökét remegve tekintí ezen rendkívüli időjárásban. — Sok helyen dult a' csapás kétségbejítő súlyával, megyénkben sürük a' feljajdulások, mellyek a' vizelem sújtó ostroma által idéztettek elő, de legkiméltlenebbül rohanta meg ezen csapás — mesterség kereskedés 's ipartekintetben mind inkább emelkedni indult Rozsnyó városunkat, melly a' gyász-emlékü 1813-ik évi árvíz által több száz ezer ftra rugott kár mellett majd félig leromboltatott. És im! alig hegedtek be a' vérző sebek, a' multnak szomorú képét már feledni kezdett szorgalmas népizzasztó farradalmi után vagyonosb állapotra vergődni kezdé, midőn mult hó 18-ik 19-ik 's 20-ik napjain a' város határában éjszakkéletnek emelkedő nagy hegyről ellenállhatlan erővel lerohant árvíz a' város közt folyó Drávas patak medréből annyira előzönlött, hogy annak ostromát a' város felső végén föllállított védgát tovább nem tarthatván fel, minden ótalmi erőnek hasztalan lett alkalmazása után, a' romboló vízár 92 házat részint egészen elsodrott, részint lakhatlan romdülédékké rongált, 's ekkép iparüző lakosinkat körülbelüleges számítás szerint 67592 ftig károsítván, azok számos bairt mindenüktől megfosztva nyomasztó inség ölébe süllyeszté. Ha emelhetni valahol felebaráti segélyért szózatot, kérhetni részvétre föl emberbaráti keblét, legyen szabad itt a' tönkre jutott

szorgalmas embertársak 's ipar tekintetében a' hazára nem méltatlan egyedek érdekében emelni szózatot, 's fölkerüni öszinte reménnyel e' haza minden jobb érzésű fiait 's leányit-nyujtsák: mielőbb telhető segedelmüket véginséggel küzdő szegény embertársainknak, enyhítsék a' nyomort, melly őket szánandó helyzetükben környezi, serkentsék rokonérzelmű barátikat könyör-adományra; jótéteményeiket hálátlan 's érdemteleneke árasztani nem fogják, és viszonozásul nyerendik az érzések legnemesbikét, 's ama tiszta öntudatot, melly jótetteknek szokott lenni jutalma, — serkentessenek a' segélynyújtásra annak elgondolása által, hogy minden amaz inséggel küzdőnek adandó fillér egy nehéz könyvesp felszárításra szolgáljon. Midőn tehát kérelmem sikeréről lelkesbeink által hasonszorú esetekben felmutatott segélyező részvét kétkelkedni nem hagy, tiszteletteljesen hívom fel a' meleg keblű jótévedőket méltóztassanak könyör-ajánlataikat e' lapok szerkesztőségéhez küldeni be, melly annak illető helyre jutandása iránt kellőkép gondoskodni szíves leend. *)

Jövő közgyűlésünk aug. 21-ére tűzött, melly alatt és után mondott hó végeig törvénykezések fogják az ügyvédi kar perhőseit foglalkodtatni, évnegyedes törvényszékünk sept. 1-jén, közgyűlésünk azon hó 9-én vendik kezdetüket. Közli P a p p Sámuel.

Budapesti napló. (aug. 21-én.) Drága életünket nemcsak azon veszély fenyegeti, hogy alig tarthatjuk fenn a' téli szükségben, hanem annak a' helybeli kávék minden izét, azaz él-és keserűségét elszándékoznak venni, mert, árujokat mindamellé, hogy a' kávé és czukor ára borsosabb volt a' mostaninál, fölcsappják. Azonban a' kávé fekete része most az egyszer aligha nekik nem jut, mert rögtön egylet létesült, melly magát kávéfőltartózkodásra mindaddig kötelezé, míg azt eddigi árán vagy ennél tőrtetőbben nem adják; mitől egy igen látogatott kávécsarnok tulajdonosa megijedvén, rögtön az egylet ezéjének megfelelő ünnepélyes ígéretet tón, kivel ennélfogvást a' többiek (ha legújabb határozatjuk mellett makaeszkodnak) alkalmasint kinem állják a' versenyt. — Eddig nem volt szabad minden sütőnek mindenkor és mindennemű finom sütemény készíteni; hanem az csupán 2 vagy három egyedre vala sorszerint évenként szoritva; ezentul a' nmlgu httótanács rendelete következtében mindensütőmesternek egyenlő jogavan mennél finomabb 's jutányosb mindennemű süteménnyel ellátni a' közönséget. — A' közszükségéi életből egy szomorú rajzot nyujtunk olvasóinknak: minap egy árvi család utazott fővárosunk felé, a' családanya utközben meghalva férjéül ácsott egyszerű gödörbe temetett el — az apa két gyermekével Pestre érkezett 's a' feldunasori házakban sorra könyörgött egy éji szállásért; ezt kapott is egy jószívű özevagnél, — azonban a' kapu alatt szállásolt vendég éjféltájban nagy jajveszékléssel riasztotta fel a' ház lakosait: két gyermeke t. i. egyszerre halt meg; ezokból nője 's magzati veszteségén annyira elfogá a' szerenéséltent fájdalma, hogy kórággyba esett 's nem sok remény van ennyi csapás után élete megmaradhatásához. — Két öngyilkosságról hír szállong, — mi szinte többé nem újság fővárosinkban. — A' vásár népesülni kezd; a' gyülekező sokasághól leginkább a' vendégszereplő tolvajok számára kegyeskedett alkalmas szállásrol gondoskodni a' helyhatóság a' dolgozó házbán; hol ezek borotválással esinos tar vagy török főt nyerne mesterségök czimeréül, — Irodalmunk e' vásári alkalomra meglehetősen készül gyümölcsözni, nem sokára megjelenend illy czímű jogtani munka: „Alapelvek a' magyar polgári magányjogban, Kövy szerint Kallós Lajos ügyvédétől; másik: „Természettudomány Pétergyinyi Elektől. — Kelmenty Lászlónak „Korhelyletnek szomorú a' vége” czímű, a' népkönyvkiadó egylet által jutalmazott munkája is kikerült sajtó alól; mit ugyanazon szerzőnek egy regénye fog követni, „Meghasonlott kedély” czim alatt. — Fialat költőink egyike Lisznyay Kálmán, Kún László czímű regényes eposzon dolgozik. — Pálffy Albert „Magyar milliomos” czímű regénye kiadóra nem talál minden elhírt jelessége mellett; mincköül mi csupán a' czimet adhatjuk; mert köztudomásu hogy a' mi magyar nemigen kelendő, vagy hogy csak fehér holló még a' magyar milliomos. Egy tiszteletben álló férfit közelebb mult hétfőn éjjel megmaoskazenétek. A' meggondolatlan tényezők önmagoknak 's a' magyar ifjuság hírnevének ártottak leginkább. — Színházi híreink igen változékosak: mult szombaton olly fényesen volt a' ház kivilágítva, hogy az adatott új darab „Vándorszínészek” tökéletlensége kitént, 's ez lepszeggett. Noha e' művet a' magy. akademia száz darab arannyal jutalmazá mint versenytársai közt aránylag kitűnőbbet, vagy kevésbbé silányt; kár vala még is azt a' játékszíni választvány bírálata 's elfogadása nélkül szinpadra hozni; mert lehet 's van is sok darab, mi olvasva mulattathat, de szinpad hatása nincs. Az előadáson Estei Ferdinand főlg is jelen volt, színészeink játékvál megelégtülését nyilvánította. Mondják hogy Wolf a' jó tenorista színházunknál husvétre szerződni szándékozik. Fűredy távozásá előtt a' „Két pisztolyban” mint Sobri énekelt, és zajos tetszés közt vett búcsút a' közönségtől. — Ma lesz Szentpéternek már említettük jutalomjátéka; melly alkalomra 80 pftos serleggel tisztelendik meg őt pályatársai. Mi a' közméltánylásnál nagyobb megtisztelést nem ismerünk; 's ezt a' derék művész teljes mértékben bírja sokoldalú jeles szereplés miatt. — Szolnok város határáról kezdve, Abony,

*) Erre már a' minapifelszólalás következtében öromest ajánlkozott 's ezentul is ajánlkozik a' szerk.

